

Kas lemia augančias šilumos kainas?

Kai tik gyvenime kyla kalba apie energijos kilovatvalandę (toliau - kWh) arba jos vyresniąją „seserį“ megavatvalandę, visų žvilgsniai iš karto krypsta ne į elektrikus ar kitus energetikus, o į šilumos gamintojus, nors iš esmės energijos vienetas yra tas pats.

To priežastimi dažniausiai yra pagamintos energijos atidavimo Vartotojui sistema. Visa sistema susideda iš tų pačių grandžių: energijos pagaminimo, jos perdavimo iki Vartotojo ir Vartotojo sunaudojimo, tačiau tik šilumos energijos sistemai būdinga keletas savotiškų savybių:

- Šilumos energijai gaminti įrenginio inertiškumu, kadangi, patys žinote, jog liepsną įdegti ir užgesinti reikalingas tam tikras laiko tarpas;
- Šilumos perdavimo sistemos sudėtingumu, kadangi tam reikalinga sudėtinga sistema – vamzdžiai, ventiliai, paskirstymo kameros, šilumokaičiai ir t.t.;
- Reikalinga šilumos energijos individuali apskaita ją patiekiant Vartotojui;
- Energijos vartojimo specifiška - priklausomybė nuo meteorologinių sąlygų, naudojimo aplinkos šiluminės varžos, pačių Vartotojų skirtingų pomėgių ir poreikių.

Nors šilumos energijos gamyba yra sudėtingas procesas, tačiau dažnam centralizuotos šilumos Vartotojui tai mažiausiai rūpi, jiems svarbiausia yra laiku tiekama šiluma ir jos kaina.

Prieš kalbant apie šilumos gamybos kainą, pirmiausia pažiūrėkime kiek kainuoja elektros energijos kaina buitiniams vartotojams. Remiantis Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – VERT) duomenimis: 2020 m. elektros energijos kaina buitiniams vartotojui buvo (33% mažiau už ES vidurkį!) ~13,31 ct už kWh. (su PVM), o 2020 metais UAB „Radviliškio šiluma“ patiektos šilumos energijos kaina – 5,24 ct. už kWh (su PVM). Kažkodėl daugiau negu dvigubai aukštesnė elektros energijos kaina Vartotojams nekliūva ir niekas „bangų nekelią“.

Dabar pereikime grynai prie šilumos energijos kainos – kas ją sudaro?

Šilumos kaina susideda iš dviejų dalių: pastoviosios ir kintamosios. Pastovioji perskaičiuojama kartą per metus, o kas mėnesį vartotojams taikoma šilumos kaina koreguojama

atsižvelgiant į įsigyto kuro ir kitas kintančias kainas.

Pastoviąsias sąnaudas sudaro darbo užmokestis, įrenginių nusidėvėjimas, šilumos ūkio infrastruktūros išlaikymas, remontas, materialinės ir kitos sąnaudos. Pastoviąsias sąnaudas mūsų bendrovė patiria nepriklausomai nuo pagaminto ir vartotojams patiekto šilumos kiekio. Šias sąnaudas VERT kontroliuoja ir prižiūri, kad į šilumos kainą nebūtų įtrauktos

nepagrįstos ir dėl neūkiškumo patirtos per didelės sąnaudos.

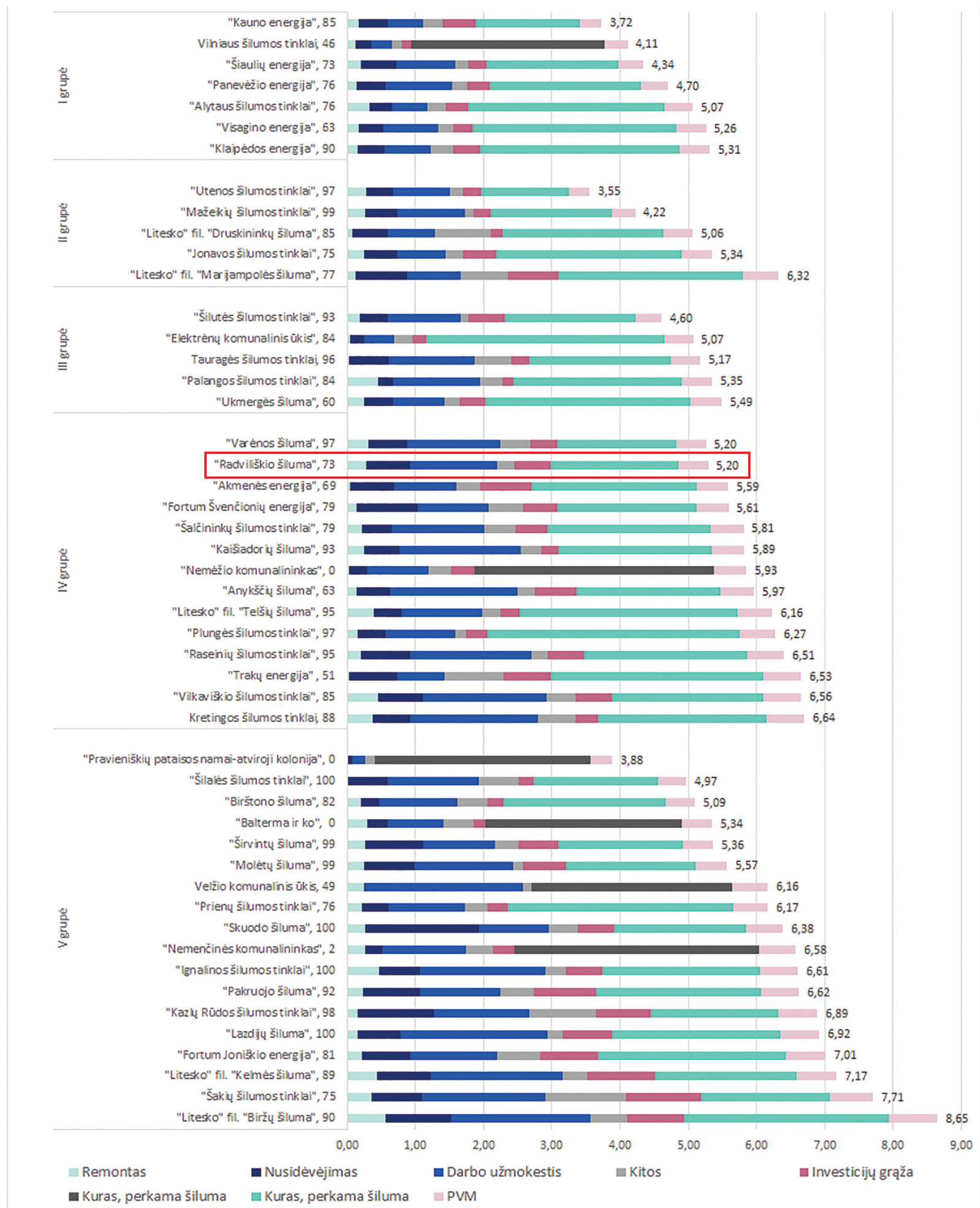
Kintamosios sąnaudos (tos išlaidos, kurios atitenka kitiems ūkio subjektams) – tai kuras šilumos gamybai, elektros energija ir termofikacinio vandens paruošimas. Sąnaudos kinta priklausomai nuo reikiamo pagaminti ir patiekti į šilumos perdavimo tinklus šilumos kiekio. Kuro kainos nėra VERT reguliuojamos.

Mūsų įmonėje pastovi kai-

nos dalis 2020-2021 metų šildymo sezono metu yra 2,98 ct ir ji nesikeičia. Kuro sąnaudos sudaro nuo apie 35% Vartotojui tenkančios šilumos kainos. Atrodytų, šilumos kaina priklauso tik nuo kuro kainos pokyčio (nusipirkai malkų ir kūrenk patenkintas – juok.), tačiau kurą reikia sandėliuoti, patiekti į katilo pakurą, prižiūrėti veikiančius įrenginius, tvarkyti perdavimo sistemas, šalinti gedimus, teikti ataskaitas gyventojams ir

institucijoms. Viskas kainuoja ir už viską galutiniame taške sumoka Vartotojas.

UAB „Radviliškio šiluma“ 7 katilinėse naudoja įvairias kuro rūšis – gamtines dujas, medienos skiedrą, medienos granules ir skystą kurą. Jeigu gamtinių dujų kaina yra sąlyginai labai didelė dėl pačių dujų, jų perdavimo, akcizinio ir kitokio apmokestinimo bei laivo „Independence“ išlaikymo sąnaudų, tai,

☐ komentaras

«4» Kas lemia augančias šilumos kainas?

atrodo, kad medžio skiedros (Biokuro) kaina turėtų būti žymiai mažesnė todėl, kad šalyje turime nuosavą žaliavą. Iš tikrųjų taip ir yra. Sąlyginio energetinio vieneto (tne) kaina dujoms 2020-12-01 buvo 365 EUR/tne, biokuroi – 118 EUR/tne (LŠTA duomenys). (Palyginimui, skysto kuro kaina – 482,39 EUR/tne, medžio granuliu – 262,39 EUR/tne). Bet viskas nėra taip paprasta.

Nuo 2015 metų UAB „Radviliškio šiluma“ biokurą perka biokuro biržoje „BALTPOOL“. Vidutinė metinė biokuro kaina kito taip:

2015 m. – 145,81 EUR/tne; 2016 m. – 137,62 EUR/tne; 2017 – 140,44 EUR/tne; 2018 m. – 192,18 EUR/tne; 2019 – 172,08 EUR/tne; 2020 m. – 134,54 EUR/tne.

Kaip matome, svyruodama dėl gamtinių sąlygų, šilumos poreikio ir rinkos situacijos, pastaruoju metu biokuro kaina kilo ir krito. Anomalija tapo 2020 m., kadangi pasikeitė biokuro įvežimo iš Baltarusijos sąlygos, stipriai padidėjo baltarusiškos skiedros įvežimai, sustiprėjo konkurencija tarp vietinių gamintojų, kas įtakojo biokuro kainos kritimą.

Tuo tarpu mūsų Bendrovėje Vartotojui šilumos kaina kito taip:

2015 m. – 5,69 ct/kWh; 2016 m. – 5,64 ct/kWh; 2017 m. – 5,23 ct/kWh; 2018 m. – 5,42 ct/kWh; 2019 m. – 5,56 ct/kWh; 2020 m. – 5,24 ct/kWh. (kainos su 9 procentų PVM). Matome tendenciją šilumos kainos mažėjimui. Centralizuotos šilumos tiekėjai pagal per 2019 m. parduotą šilumos kiekį skirstomi į penkias grupes: I grupė – 150 tūkst. MWh per metus ir didesni šilumos pardavimai; II grupė – (150, 90) tūkst. MWh šilumos pardavimai per metus; III grupė – (90, 50) tūkst. MWh šilumos pardavimai per metus; IV

grupė – (50, 25) tūkst. MWh šilumos pardavimai per metus; V grupė – šilumos pardavimai mažesni nei 25 tūkst. MWh per metus. UAB „Radviliškio šiluma“ priklauso IV grupei (pridedama lentelė apačioje).

Biokuro biržoje buvo prekiaujama keliomis skirtingomis biokuro rūšimis, kurios tarpusavyje skyrėsi savo kaina ir, atrodo, galima buvo įsigyti pigesnio kuro, tačiau sutrukdė technologinės katilų eksploatavimo sąlygos. Šiuo metu šilumos gamybai pagrindine naudojami šių tipų katilai – ardyninis su stacionariu ardynu, ardyninis su judančiu ardynu (tokie yra UAB „Radviliškio šiluma“ katilai) ir „verdancio sluoksniu“. Ardyniniai katilai yra daug jautresni kuro kokybei, todėl technologškai negali kurenti prastesnio kuro (miško kirtimo atliekų SM3, durpių, lignino ir kt.). Nėgana to, minėtose kuro rūšyse yra dideli agresyvių koroziją skatinančių elementų S (sieros) ir Cl (chloro) ir jų junginių kiekiai, kurie trumpina įrenginių eksploatacijos laiką ir sukuria papildomas remonto išlaidas. Šiose biokuro rūšyse yra didelis pelenų kiekis, kurių utilizavimas yra problema ne tik mūsų įmonės, bet ir Respublikos mastu. Šių kuro rūšių pelenai netgi pripažįstami kaip pavojinga gamtai atlieka.

Viena didžiausių ir seniausių problemų, užkertanti kelią ekonomiškam šilumos energijos vartojimui, išlieka nesprenčžiama – t. y. prasta daugiabučių gyvenamųjų namų šiluminė varža, lemianti ženkliai didesnes gyventojų išlaidas būsto šildymui.

UAB „Radviliškio šiluma“ Vartotojai, gavę sąskaitas už 2021 m. sausį suteiktas paslaugas, galėjo įsitikinti, kad šios vidutiniškai yra 17 proc. didesnės nei 2020 m. gruodį, nors vidu-

tinė lauko oro temperatūra skiriasi ženkliai: gruodžio mėn. – plius 0,5° C, o sausio mėn. – minus 3,4° C.

Visiems UAB „Radviliškio šiluma“ vartotojams nustatoma vienoda šilumos kaina, o išlaidos šilumos energijai skiriasi – už šilumą mokama tiek, kiek jos suvartojama. Palyginkime du vienodos trukmės mėnesius su panašia vidutine lauko oro temperatūra: 2019 m. sausio mėn. – minus 4° C ir 2021 m. sausio mėn. – minus 3,4° C. 2019 m. sausio mėn. vidutinis šilumos kiekis, tenkantis vienam kvadratiniam metrui, buvo 21,83 kWh, 2021 m. sausio mėn. – 21,21 kWh. Atitinkamai 60 m² butui, sausio mėnesio šildymo išlaidos buvo: 2019 m. – 72,60 EUR, o 2021 m. – 66,00 EUR, tai sąlygojo ir 6,47% mažesnę šilumos kainą. (2019 m. sausio mėn. – 5,56 ct/kWh (su PVM), o 2021 m. sausio mėn. – 5,20 ct/kWh (su PVM).

Radviliškio gyventojų suvartojamas šilumos kiekis, neskiria nuo kitų Lietuvos miestų šilumos vartotojų. Šilumos

tiekimo įmonių pateikiamose ataskaitose aiškiai išsiskiria renovuotų ir senos statybos daugiabučių namų suvartotas šilumos kiekis. Šilumos suvartojimas ir tuo pačiu sąskaita už mėnesį priklauso nuo daugiabučio gyvenamojo namo būklės: jei namai nesandarūs, energijos būsto šildymui sunaudojama daugiau, taigi ir mokėjimai už šilumą didesni.

Šildymo sezono metu sąskaitos už šilumą kokybiškuose ir gerai prižiūrimuose namuose, lyginat su prastos būklės ir blogai prižiūrimais daugiabučiais gyvenamaisiais namais, skiriasi maždaug 4-6 kartais:

Pvz.: Pasirinkto „pigaus“ namo vienam kvadratiniam metrui teko 9,2 kWh šilumos, o „brangaus“ – 37,8 kWh. Panašiai tokie patys skirtumai VERT duomenimis yra Šiaulių ir Panevėžio miestuose.

Šilumos tiekėjų pateiktomis duomenimis Šiauliuose mažiausias šilumos kiekis, tenkantis vienam kvadratiniam metrui, yra ~9,89 kWh, o didžiausias ~44,5 kWh, Pane-

vėžio mieste: mažiausias ~10,3 kWh, didžiausias ~48,4 kWh.

Analizuojant visos Lietuvos daugiabučių namų šilumos suvartojimą, galima įsitikinti, kad Didžiausią įtaką vartotojo šilumos išlaidoms daro šilumos kiekio suvartojimas. Senos statybos daugiabučių namų gyventojai už šilumą yra priversti mokėti 4-6, o kai kur net iki 10 kartų daugiau nei naujuose, šilumą taupančiuose daugiabučiuose.

Nors šilumos suvartojimas ir renovacija nėra šilumos tiekėjų rūpestis, bet juos taip pat jaudina gyventojų šildymo problemos, nes, dažniausiai, visų akys gręžiasi į šilumininkus. O problemų visada daug. Taip ir reikia pastoviai rinktis tarp „gero“ ir „geresnio“, tarp „pigaus“ ir „pigresnio“. Kartais darosi keista, kad dalis politikų, ypatingai paviršutiniškai žiūrinčių į šilumos gamybos procesus, nesupranta gamybininkų siekių ir norų, kad visiems būtų geriau. Bet šilumininkai į ateitį žiūri optimistiškai...

„Radviliškio šiluma“ inform.

